

OPONENTSKÝ POSUDEK

magisterské diplomové práce Lenky Dvořákové

Dělnické kolonie na Kladně. Příspěvek k poznání kvality života dělnických vrstev v průmyslových městech v době industrializace

(SKE FHS UK, 2016)

Posuzovaná práce se zabývá kvalitou života dělnické vrstvy v Kladně. Vychází z psychologického a sociologického vymezení pojmu „kvalita života“. Autorka práci zasazuje do kontextu průmyslové revoluce, industrializace. Historickým rámcem je pak rozvoj těžby uhlí a železářství v daném regionu, se zaměřením na období 1850 – 1914. Jádrem práce je popis každodennosti dělnických vrstev a posouzení tzv. objektivní kvality jejich života.

Práce má část teoretickou, kde autorka vymezuje pojmy: dělnická kolonie, kvalita života, průmyslová revoluce. Dále se v teoretické části věnuje historickému vývoji průmyslové výroby v Kladně, tj. těžba uhlí a vývoj železářství. V druhé části – empirické – sumarizuje jednak statistické údaje o počtu obyvatel Kladenska, a dále se soustředí na dělnickou každodennost. Věnuje se tématům práce, bydlení, rodina, postavení žen, strava, zdraví, ceny, apod. a také společenskému životu vč. stávkového a dělnického hnutí.

Práce obsahuje též závěr a seznam použité literatury.

Cílem práce bylo „zjistit, jaká byla kvalita života nově vznikající třídní skupiny dělníků v rámci překotné industrializace kladenského regionu a jak se tato kvalita života měnila v průběhu sledovaného období.“ (s. 7).

Metoda ani jinak specifikovaný metodologický postup nejsou v diplomové práci uvedeny.

Otázka práce je bezesporu zajímavá a autorka na ni odpovídá zejména s pomocí klasické etnografické literatury tzv. „dělnické etnografie“. Velká část údajů ke každodennosti je čerpána z publikace *Kladensko: život a kultura lidu v průmyslové oblasti* (Skalníková a kol. 1959). Problematické je jednak tolik čerpat jen z jedné publikace a jednak nereflektované použití publikací tohoto směru. Byla by žádoucí diskuze těchto studií, nelze říci, že by byly nekvalitní, jen jsou postavené na specifickém teoretickém a metodologickém pozadí, které by bývalo potřeba zasadit do nějakého kontextu. Mohla by to být současná reflexe (Skalníková -

Petráňová 2002 nebo Woitsch 2013) nebo další dobové studie. Jen stěží lze nereflexivně kombinovat informace nebo závěry z těchto zdrojů s novějšími publikacemi k historii hornictví a železářství. Domnívám se, že nekritické použití této literatury se pak odrazilo i v dikci závěru autorky:

„Objektivně se dá konstatovat, že kvalita života dělníků a jejich rodin se od poloviny 19. století trvale zlepšovala. [...] Práce se díky mechanizaci stávala méně náročnou, zlepšovala se bezpečnost, snižovala pracovní doba a rostly mzdy. [...] V průběhu sledovaného období se také výrazně změnil společenský život dělníků. Prakticky z nulové organizovanosti nově příchozích dělníků, kteří se orientovali ještě na kulturní život na, který byli zvyklí ze svých původních bydlišť, se společenský život dělníků na přelomu století velmi změnil. Přes různé podpůrné spolky se společenský život rozšířil i díky kulturním a vzdělávacím spolkům. Velmi také vzrostla angažovanost dělníků v hnutích a politických stranách. I když na přelomu 19. a 20. století nelze mluvit o snadném životě kladenského dělnictva, kvalitativní posun za uplynulých 50 let je velmi výrazný. Hybnou silou části změn, ke kterým za sledované období došlo, byly ekonomické důvody ze strany zaměstnavatelů. Velkou část změn si vydobylo samotné dělnictvo.“ (s. 108-109).

U oddílu "Průmyslová revoluce" (s. 18-21) zcela chybí odkazy na literaturu.

Dalším problematickým aspektem posuzované práce je práce s literaturou. Kromě nepřesností níže uvedeného typu, autorka nikde neuvádí strany publikace, ze které daná informace pochází, vypisuje pouze autora a rok.

Příklady nepřesností v práci s literaturou:

- s. 16 Práce autorů Bergsma a Engela je citována z jiného zdroje, což není problém, ale není uveden odkaz na jejich práci pouze na (Křivohlavý 2011).
- s. 18 K odkazu (Jindra 2007) buď chybí položka v závěrečném seznamu použité literatury, nebo se jedná o chybný odkaz (Jakubec, Jindra 2007)?
- s. 40 Odkaz (Kárný, Pěnička 1959) nemá svou položku v seznamu literatury
- s. 29 U tab. 1 není uvedeno, z jakých knižních a internetových zdrojů byla tabulka sestavena.
- s. 37 Odkaz (Daneš 1915) by měl být v seznamu literatury citován jako "Národopisný Věstník Československý X." atd., ale zde je jen odkaz na upravenou elektronickou podobu a jako jinde zcela chybí odkazování na strany, které jsou i v elektronické podobě!

V dalším nemám k formální stránce práce výhrady, je napsaná adekvátním jazykem, neobsahuje gramatické chyby, je logicky členěná, má všechny náležitosti a odpovídající grafickou přílohu.

Celkové hodnocení: Výše uvedené nedostatky – absence diskuze zdrojů, dále dle mého soudu nízký počet titulů pro každodennost a žádné archivní studium k jádru výzkumné otázky (tj. dělnické každodennosti, ze které je pak hodnocena kvalita života) a též skutečnost, že autorka neuvádí strany u odkazů považuji za závažné.

S přihlédnutím ke struktuře práce, jasně položené otázce, která je v závěru zodpovězena a jazyku, kterým je práce napsaná jsem se rozhodla práci doporučit k obhajobě.

Navrhuji 8 bodů a známkové hodnocení dobře.

V Praze dne 22.1. 2016

.....
Karolína Pauknerová, Ph.D.

CTS UK /AVČR

Citovaná literatura

SKALNÍKOVÁ, Olga (ed.) a kol. *Kladensko: život a kultura lidu v průmyslové oblasti*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, Sekce historická. 1959.

SKALNÍKOVÁ, Olga – PETRÁŇOVÁ, Lydia, Etnografické studium v letech 1964–1975, in KOSTLÁN, Antonín (ed.), *Věda v Československu v období normalizace (1970-1975): sborník z konference, (Praha, 21.-22. listopadu 2001)*. Praha: Výzkumné centrum pro dějiny vědy. 2002. *Práce z dějin vědy = Studies in the history of sciences and humanities*, sv. 4, s. 287–304.

WOITSCH, Jiří. "Kam zmizela etnografie dělnictva?". In: HLAVAČKA, Milan – ŘEPA, Milan (eds.). *X. sjezd českých historiků*. sv. 2 Ostrava, Praha, Brno. 2013., s. 111-128.; Dostupné online http://konference.osu.cz/sjezd2011ostrava/dok/sekce_c/woitsch_jiri.pdf